

PROGRAM ZAŠTITE I RAZVOJA NACIONALNOG PARKA KOPAONIK ZA 2009. GODINU

Kopaonik, 2008. godine

UVODNE NAPOMENE

Program zaštite i razvoja Nacionalnog parka Kopaonik za 2009. godinu (u daljem tekstu: Godišnji program) donosi se na osnovu odredbi Zakona o nacionalnim parkovima ("Službeni glasnik RS", br.39/93, 53/93, 67/93, 48/94)), Zakona o zaštiti životne sredine ("Službeni glasnik RS", br.135/04), a u skladu sa Prostornim planom Nacionalnog parka Kopaonik ("Službeni glasnik SRS", br.4/89) i Programom zaštite i razvoja Nacionalnog parka Kopaonik za period 2006-2010 godine.

Godišnji program predstavlja operativni plan za realizaciju aktivnosti, zadataka i mera utvrđenih srednjoročnim programom zaštite i razvoja Nacionalnog parka Kopaonik (u daljem tekstu: Park) a radi unapređenja stanja zaštite i razvoja prirodnih, kulturno - istorijskih i radom stvorenih vrednosti u skladu sa utvrđenim režimima zaštite.

Godišnjim programom se utvrđuje dinamika i nosioci poslova, aktivnosti i visina potrebnih sredstava za realizaciju svih poslova.

Programom se identifikuju i trajni zadaci i obaveze na zaštiti i razvoju Nacionalnog parka Kopaonik.

Radi uspešnog izvršavanja postavljenih zadataka iz Godišnjeg programa Javno preduzeće "Nacionalni park Kopaonik" (u daljem tekstu: Preduzeće) ostvariće saradnju sa svim nadležnim subjektima od Ministarstava preko naučnih institucija do opština na čijoj teritoriji se nalazi Preduzeće .

Realizacija poslova i zadataka utvrđenih godišnjim programom za 2009. godinu, biće u uskoj zavisnosti i od organizacionih i materijalno finansijskih pretpostavki kao i od angažovanja republičkih organa i drugih zainteresovanih subjekata na razrešenju prioriternih zadataka u zaštiti šuma, zaštiti prostora od bespravne gradnje, uređenju voda, građevinskog zemljišta i ostalih pratećih problema koje u sebi nosi razvoj turizma i nekontrolisana izgradnja.

Neki od poslova iz predhodnog perioda nisu realizovani iz razloga što Preduzeće nije imalo finansijskih sredstava za sve planirane zadatke, a veći deo istih je u tesnoj zavisnosti od rešenja ključnih problema i imovinsko pravnih odnosa Turističkog centra Kopaonik (Suvo Rudište) i nedefinisanih nadležnosti između subjekata na tom prostoru. Takođe korisnici Nacionalnog parka Kopaonik nisu realizovali preuzete obaveze koje su ugrađene u Program za 2008. godinu, pa je veći deo tih poslova prenet i u 2009. godinu.

1.0. CILJEVI I KRITERIJUMI ZAŠTITE I RAZVOJA NACIONALNOG PARKA KOPAONIK

1.1. Opšti ciljevi

Koncept zaštite i razvoja Nacionalnog parka zasniva se na zaštiti biološkog, geološkog i pejzažnog diverziteta i ukupnog spomeničkog nasleđa uz primenu potrebnih mera sanacije i rekonstrukcije osetljivih ekosistema, tj. aktivnih mera zaštite; održivom turizmu i rekreaciji, promovisanju tradicionalne proizvodnje i zdrave hrane i uključivanju stanovništva u sve vidove upravljanja, zaštite i razvoja šireg područja, a u cilju:

- Zaustavljanja daljeg narušavanja i degradiranja životne sredine;
- Očuvanja zemljišta i njegova zaštita od zagađenja i neracionalnog korišćenja;
- Očuvanja površinskih i pozemnih voda, njihova zaštita od zagađenja i neracionalnog korišćenja i zaštita od štetnih dejstava voda;
- Očuvanja čistoće vazduha;
- Zaštite i uzgoj šuma i njihovih opštekorisnih funkcija i pošumljavanja goleti;
- Očuvanja biljnog i životinjskog sveta;
- Očuvanja kulturnih dobara;
- Racionalnog korišćenja prostora za izgradnju;
- Rekultivacije degradiranog zemljišta;
- Kontrolisanog deponovanja komunalnog i industriskog otpada, njihovog neutralisanje i reciklaža;
- Zaštite posebno vrednih delova prirode i stvorene sredine.

1.2. Kriterijumi

Kriterijumi zaštite i razvoja zasnivaće se na:

- Kriterijumima zaštite biološke, geološke i predeone raznovrsnosti i zaštite posebnih prirodnih i kulturnih vrednosti nacionalnog, regionalnog i lokalnog nivoa;
- Kriterijumima mudrog korišćenja prirodnih resursa koja je primerena široj nacionalnoj i regionalnoj, ekonomskoj i socijalnoj politici;
- Kriterijumima (trajno) održivog razvoja područja i zaštitne zone, odnosno zone uticaja, na regionalnom i lokalnom nivou, sa pozitivnim implikacijama na socio - ekonomsku strukturu, odnosno kvalitet života stanovništva.

Na osnovu opštih ciljeva i kriterijuma koji su usaglašeni i koji će se usaglašavati sa međunarodnim kriterijumima, prihvaćenim obavezama i razvojem zakonodavne materije definišu se mere, uslovi i zadaci po pojedinačnim celinama i temama.

2.0. ZAŠTITA PRIRODNIH I KULTURNO - ISTORIJSKIH VREDNOSTI

2.1. Mere i uslovi

Zaštita, očuvanje i prezentacija prirodnih i kulturno istorijskih vrednosti zasnivaće se na sledećim merama, uslovima i obavezama:

- Neposredno sprovođenje mera zaštite;
- Praćenje stanja i uticaja endogenih i egzogenih faktora na ukupno stanje sredine;
- Prioritetno očuvanje najvrednijih i najugroženijih ekosistema;
- Primena mera konzervacije prirodnih vrednosti samo za ono što je očuvano;
- Primena postojećih i međunarodnih standarda za ocenu ugroženosti i veličine promena i trendova populacija flore i faune;
- Očuvanje prirodnih florističkih i faunističkih vrednosti kroz održavanje ili poboljšanje uslova njihovog opstanka;
- Restauracija oštećenih prirodnih vrednosti sa obnovom staništa vrsta;
- Reintrodukcija iščezlih vrsta flore i faune prema realnim prioritetima;
- Zaštita kulturnih dobra odnosno arheoloških nalazišta;
- Istraživanja obavezno pratiti radovima na konzervaciji;

Sva istraživanja podležu obavezi pribavljanja saglasnosti predviđenih zakonima i izradi projekata za sve radove na konzervaciji, rekonstrukciji i prezentaciji dobara.

2.2. Zadaci i aktivnosti na zaštiti prirodnih vrednosti

1) Aktivnosti na rekognosciranju i vrednovanju prirodnog dobra, po svim elementima prirodnog kompleksa, a u cilju zaštite svih posebnih prirodnih vrednosti.

Planirana sredstva:

Sopstvena sredstva: 350.000,00

Izvršioci aktivnosti:

Zavod za zaštitu prirode,
Preduzeće.

2) Radovi na kompleksnoj zaštiti, uređenju i prezentaciji pojedinih lokaliteta

Izvođački radovi prema projektu, na sledećim lokalitetima:

Jankove bare – dovršiti uređenje na samom lokalitetu. Prilaz je urađen i polazna tačka Kadijevac. Lokalitet će biti u funkciji prezentacije tresava i fragilnih ekosistema.

Planirana sredstva:

Sopstvena sredstva: 400.000,00

Izvršioci aktivnosti:

Zavod za zaštitu prirode,
Preduzeće.

Kanjon Samokovske reke – Uređenje staze Kadijevac – Đorov most u funkciji prezentacije rezervata "Kozje stene" i spomenika narodnog graditeljstva "Mijatovića jaz"

Planirana sredstva:

Ministarstvo ekonomije i regionalnog razvoja: 2.000.000,00

Sopstvena sredstva: 500.000,00

Izvršioci aktivnosti:

Zavod za zaštitu prirode,
Preduzeće.

3) Zaštita retkih i ugroženih vrsta flore i faune

Pojedinačnim projektima definišaće se konkretni poslovi i zadaci za 2009. godinu uzimajući u obzir planirana dugoročna istraživanja i praćenje stanja u ovoj oblasti.

a) Determinacija staništa i praćenje stanja biljnih i životinjskih vrsta čije je korišćenje i promet regulisan zakonom.

- Determinacija staništa vrste medvede grožđe (*Arctostaphylos uva-ursi*). Nastaviti radove u 2009. godini (druga faza) da bi se kasnije radio monitoring i druga istraživanja ove vrste.
- Determinacija staništa vrsta iz roda *Gentiana* koje su pod kontrolom sakupljanja po uredbi.
- Monitoring nekrofagih vrsta ptica na eksperimentalnom hranilitu.

Razmotriće se mogućnost premeštanja hranilišta na bolju lokaciju koja bi bila trajno rešenje. Ovo je deo projekta Zavoda za zaštitu prirode koji se radi za celu Srbiju.

Planirana sredstva:

Sopstvena sredstva : 750.000,00

Izvršioci aktivnosti:

Zavod za zaštitu prirode,
Preduzeće.

Rezultati rada na svim temama tokom godine prezentovaće se na odgovarajućim stručnim i naučnim skupovima i štampati u istim časopisima. Isti će se iskoristiti za preduzimanje konkretnih poslova radi unapređenja stanja zaštićenih biljnih i životinjskih vrsta.

v) Determinacija staništa i praćenje stanja trajno zaštićenih vrsta flore.

Monitoring runolista (*Leontopodium alpinum*).
Na osnovu rezultata monitoringa sprovodiće se mere aktivne zaštite.

Obnavljanje staništa lincure. Proizvodnja sadnica i prenošenje na prirodna staništa (druga faza).

Monitoring stenoendemičnih vrsta *Cardamine pancicii*, *Sempervivum kopaonikensis* i *Viola kopaonikensis*. Početno stanje su rezultati projekta predhodnog petogodišnjeg istraživanja (nastavak započetih radova u predhodnoj godini).

Planirana sredstva:
Sopstvena sredstva: 850.000,00

Izvršiooci aktivnosti:
Preduzeće.

4) Obnavljanje oznaka spoljnih granica Nacionalnog parka i posebno zaštićenih delova područja.

- Nastaviće se radovi na razgraničenju poseda sa privatnim vlasnicima (na lokalitetima Metalica, Srebrnac i Gvozdac), postaviće se trajne oznake i podaci uneti u katastarski operat.
- Obnavljanje granica prvog stepena zaštite unutar Parka.

Planirana sredstva:

Sopstvena sredstva: 500.000,00

Izvršioci aktivnosti:

Preduzeće.

2.3. Zadaci i aktivnosti na zaštiti kulturno - istorijskih vrednosti

- 1) Nastavak istraživanja, konzervacije i prezentacije arheološkog lokaliteta na Nebeskim Stolicama**

